

De spreeuw

een luidruchtige luchtacrobaat

Bij spreeuwen denkt men over het algemeen niet direct aan een plaagdiersoort. Toch kan deze vogel voor veel overlast zorgen. In maart ontving het KAD nog een telefoontje van een mevrouw die extreme overlast ondervond. Er zaten duizenden spreeuwen in de haag bij haar woning. Tijd om weer eens aandacht te schenken aan deze bijzondere vogel.

Tekst:

Erik van Gestel, KAD

Foto achtergrond:

Andreas Weith (CC-BY-SA-4.0)

Biologie en leefwijze

De spreeuw (*Sturnus vulgaris*) is een van nature in Nederland voorkomende broedvogel. 's Winters trekt deze vogel naar het zuiden. Toch komen er in de winter in Nederland ook veel spreeuwen voor. Dit zijn de spreeuwen die uit noordelijke en oostelijke streken in Nederland komen overwinteren. Europa en Noord-Afrika vormen het natuurlijke leefgebied van de spreeuw. Spreeuwen maken hun nesten in allerlei holtes, zoals holle bomen, spouwmuren en onder dakpannen. In het nest worden vier tot zes blauwgroene eieren gelegd die na twee weken broeden uitkomen. Vaak broeden spreeuwen twee legfels per seizoen uit. De jongen worden gevoed door de ouders en vliegen na een week of drie uit. Het voedsel van spreeuwen bestaat uit allerlei insecten en larven die de vogels voornamelijk in graslanden vinden. Daarnaast eten ze veel vruchten en fruit. Zo staan spreeuwen erom bekend dat zij in korte tijd alle kersen uit een kersenboom kunnen eten. Na het broedseizoen verzamelen spreeuwen zich in grote groepen die kunnen bestaan uit duizenden vogels. Een dergelijke groep heeft vaak een vaste roestplaats waar alle spreeuwen de nacht doorbrengen. Een roestplaats

is meestal maar een enkele boom of een rietkraag. In deze groepen trekken de vogels naar zuidelijke streken. De zwermen die in Nederland in het najaar en in de winter te zien zijn, bestaan dus uit de vogels die hiernaartoe zijn getrokken om te overwinteren.

Spreeuwen zijn luidruchtige vogels met een heel kenmerkend geluid. Ze kunnen ook perfect andere vogels nadoen en doen dat ook regelmatig. Het blijkt zelfs zo te zijn dat spreeuwen uit bepaalde streken een net iets afwijkend dialect ten opzichte van elkaar hebben. Ze imiteren niet alleen andere vogels, maar er zijn ook gevallen bekend waar spreeuwen het geluid van een sirene, ringtone of autoalarm nabootsen.

Vroeger werden spreeuwen ook voor de consumptie gevangen en in sommige landen staat de vogel nog steeds op het menu. In Nederland ving men de spreeuwen met name door het ophangen van zogenaamde spreeuwpotten. De spreeuw nestelde in de pot en zodra de jongen groot genoeg waren, werden deze uitgehaald om te eindigen in de soep of paté. De spreeuw is een van de meest algemeen voorkomende vogelsoorten in Nederland. Toch gaat de spreeuwenstand hard achteruit. Zeer waarschijnlijk is het intensievere gebruik van landbouwgronden hiervan de oorzaak. Ook in de ons omringende landen zien we een daling van het aantal spreeuwen.

De spreeuw als plaagdier

Een spreeuw kan op meerdere wijzen hinder veroorzaken voor de mens, waardoor

het een plaagdier wordt. Ten eerste is de spreeuw een holtebroeder, wat er toe leidt dat veel spreeuwen onder dakpannen of in spouwmuren en dakconstructies broeden. Bij deze nesten ontstaat vaak veel vervuiling door de uitwerpselen van de vogels. Daarnaast vormt het nest, zoals ook bij andere vogelsoorten, vaak een bron van allerlei plaagdieren zoals vogelmijten, tapijtkevers en kleermotten. Om de holte van het nest meer geschikt te maken kunnen spreeuwen ook isolatiemateriaal kapot maken.

De spreeuw is in de fruitteelt een ware plaaggeest. Door de grote aantallen waarin de spreeuw voorkomt en zijn eetgedrag, kan hij in fruitboomgaarden in korte tijd grote schade aanrichten.

Ten slotte kunnen de grote groepen spreeuwen een bron van veel hinder vormen op hun roestplaats. Als de betreffende boom in een woonwijk staat, zorgt een groep spreeuwen voor flinke geluidsoverlast en ze laten er veel uitwerpselen achter.

De wettelijke status van de spreeuw

Artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming is van toepassing op de spreeuw. In dit artikel staat het volgende:

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Soorten zoals bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn zijn alle natuurlijk in het wild levende soorten op het Europese grondgebied van de lidstaten van de Europese Gemeenschap. De spreeuw behoort hier uiteraard ook toe.

Het zwermen van spreeuwen levert altijd weer spectaculaire beelden op. Foto: Greg Seed

De spreeuw en plaagdierbeheer

De spreeuw wordt dus beschermd door dit artikel in de wet. Wat kunnen we dan doen in het geval van overlast? We hebben al gezien dat de spreeuw in principe op drie verschillende manieren als plaagdier kan worden aangewezen, te weten: door overlast vanuit hun nesten, door schade aan te richten in de fruitteelt en door de aanwezigheid van zwermen. Hieronder leggen we per overlastsoort uit wat u kunt doen.

In het geval de overlast van spreeuwen uit nesten optreedt, dan is het verboden om handelingen uit te voeren tegen de spreeuw. In dat geval zit er weinig anders op dan te wachten totdat de spreeuwen zijn uitgevlogen en daarna de lege nesten te verwijderen en weringsmaatregelen te treffen zodat de spreeuwen niet nogmaals deze locatie als nestlocatie kunnen gebruiken.

In de fruitteelt kunt u preventief handelen om te voorkomen dat spreeuwen schade aanrichten. Hierbij kan gedacht worden aan het toepassen van vogelverschrikkers, netten, et cetera. Let er hierbij wel op dat u geen andere broedende beschermde vogels verjaagt, want die vogels hebben dezelfde, of mogelijk een nog strenger beschermde status. Het opzettelijk verstoren van spreeuwen is volgens het vijfde lid van artikel 3.1 alleen toegestaan op het moment dat de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de instandhouding van de soort. Dit biedt mogelijkheden om spreeuwen in boomgaarden te verjagen met geluidsapparatuur zoals angstkreetapparatuur en knalapparatuur.

De laatstgenoemde methode kan ook worden toegepast bij overlast van spreeuwnzwermen. Het verstoren van deze zwermen heeft namelijk geen wezenlijke invloed op de instandhouding. Een heel effectieve methode om spreeuwnzwermen te verjagen is door gebruik te maken van angstkreetapparatuur. Dit apparaat speelt de angstkreet van een spreeuw af. Bij het horen van deze angst-

Van dichtbij valt pas goed op hoe fraai getekend spreeuwen zijn. Foto: Marek Szczepanek (CC-BY-SA-3.0)

Spreeuwen roesten vaak in grote groepen. Als dit in de buurt van bebouwing is, kan dat flinke geluidsoverlast en vervuiling opleveren. Foto: Domenic Blair

kreet ontstaat wantrouwen tegen de locatie bij andere spreeuwen. Bij de zwermen is het van belang om deze spreeuwen op het juiste tijdstip te verstoren. Dit dient namelijk te gebeuren vanaf de schemer totdat het volledig donker is. Telkens als de spreeuwen op de roestlocatie willen landen, moet de angstkreet worden afgespeeld. Als dit een paar dagen achter elkaar wordt herhaald, zoeken de spreeuwen vrijwel altijd een andere roestlocatie op.

Als holtebroeder zijn er voor een spreeuw genoeg plekje te vinden in onze gebouwen. Foto: Mike Pennington (CC-BY-SA-2.0)

Provincies

De uitvoering van de Wet natuurbescherming is ondergebracht bij de provincies. Elke provincie heeft een provinciale verordening opgesteld voor de bescherming van de natuur. In deze verordening kunnen aanvullende bepalingen en vrijstellingen zijn opgenomen. Het kan dus zo zijn dat er binnen een bepaalde provincie meer mogelijkheden zijn voor de aanpak van spreeuwenoverlast. Om hier zeker van te zijn kunt u de betreffende provinciale verordening raadplegen. Deze verordeningen zijn te vinden op de website van de betreffende provincie.

Ecologisch belang

De spreeuw is een prachtige, slimme en opportunistische vogel, die soms voor overlast kan zorgen. Daar kan dan iets aan gedaan worden, maar toch moeten we heel zuinig zijn op deze luchtacrobaat. Niet alleen de zwermen blijven tot de verbeelding spreken, maar de spreeuw is door het eten van larven en insecten van groot ecologisch belang. Door intensivering van landbouw in Europa vindt de spreeuw minder foerageergebieden. Daarnaast heeft Duits onderzoek in 2017 aangetoond dat de aantallen insecten sinds enkele decennia sterk afnemen. Hier heeft de spreeuw ongetwijfeld ook onder te lijden. ●

Summary

The starling (*Sturnus vulgaris*) is a common nesting bird in the Netherlands. Although it is a beautiful and interesting species, starlings can cause nuisance in several ways, for instance, when nesting inside constructions, roosting in urban areas or pillaging fruit orchards. As the starling is a protected species it is not allowed to disturb their nesting site. Preventive measures and chasing the birds away with sound effects is allowed as long as it doesn't affect the existence of the species. Nevertheless, the number of starlings is decreasing all over Europe and we should cherish this noisy air acrobat.